

VII. LIST DO MARSZAŁKA SEJMU Z DNIA 25-GO CZERWCA 1922 R.

Ponieważ Piłsudski przyjął tylko do wiadomości pismo Marszałka Sejmu o uchwale «Komisji Głównej», desygnującej Przanowskiego na premiera i nie wystosował do niego pisma polecającego mu tworzenie gabinetu — wywołało to konsternację. Sam Przanowski odczuwał brak aktu, upoważniającego go do tworzenia gabinetu. Dlatego Trąpczyński wystosował dnia 26 czerwca 1922 r. do Przanowskiego pismo, które powołując się na przyjęcie do wiadomości przez Naczelnika Państwa wspomnianej uchwały «Komisji Głównej», prosił Przanowskiego «o przedłożenie Naczelnikowi Państwa listy gabinetu ministrów, który zamierza sformować, celem uzyskania pism nominacyjnych». To wkroczenie Marszałka Sejmu w kompetencje Głowy Państwa wzbudziło wątpliwości konstytucyjne. Perspektywa sprawowania rządów przez gabinet, powstały poza Naczelnikiem Państwa, wywołała obawy polityczne. Te motywy skłoniły pewne kluby, które przedtem wypowiedziały się za Przanowskim, do zmiany stanowiska. Przanowski wskutek tego zrzekł się dnia 20 czerwca 1922 r. mandatu utworzenia rządu.

«Komisja Główna» zastanawiała się co dalej robić. Marszałek Sejmu w czasie swej bytności w Belwederze dnia 23 czerwca 1922 r. nakłaniał Piłsudskiego do wysunięcia przez niego kandydatury na premiera. Dnia 24 czerwca 1922 r. «Komisja Główna» jednomyślnie uchwaliła zwrócić się do Naczelnika Państwa z prośbą, aby zechciał skorzystać z przysługującego mu prawa inicjatywy w sprawie tworzenia rządu. Uchwałę tę zakomunikował Trąpczyński Naczelnikowi Państwa.

Następnego dnia został wezwany na audiencję do Naczelnika Państwa Artur Śliwiński, po czym Piłsudski wysłał do Marszałka Sejmu niżej przytoczone pismo, które podajemy według «Kuriera Porannego» z dnia 26 czerwca 1922 r.

Do Pana Marszałka Sejmu Ustawodawczego.

Przedstawiając, w związku z uchwałą Komisji Głównej Sejmu Ustawodawczego z dn. 24-go czerwca r. b., jako kandydata na prezydenta ministrów, p. Artura Śliwińskiego, wiceprezydenta miasta stołecznego Warszawy — poczytuję sobie za obowiązek prosić Pana Marszałka o odczytanie na Komisji Głównej następującego mego oświadczenia:

Powołaną wyżej uchwałą Komisji Głównej przyjmuję w tym rozumieniu, że nie stanowi ona rozstrzygnięcia poruszanej przeze mnie sprawy zasadniczej, dotyczącej wyjaśnienia prawno-państwowych zasad tworzenia rządu w Polsce, lecz jest jedynie odroczeniem tego konstytucyjnego zagadnienia. Ze

względu na zasadniczy i ważny dla państwa charakter sprawy, proszę o możliwie spieszne jej załatwienie.

Oświadczam również, że nie uważałem dla siebie za możliwe wskazywanie nazwisk tego czy innego kandydata na premiera bez uprzednio wyrażonej na to zgody z jego strony, a to z uwagi, iż zdaniem moim, nazwisko stanowi prywatną własność człowieka, którą to własnością nie mam prawa rozporządzać się własnowolnie, nie uzyskawszy na to pozwolenia osoby interesowanej.

Oświadczam wreszcie, że przy rozwiązywaniu kryzysu ministerialnego nie mogę wchodzić w jakiegokolwiek bądź układy co do szczegółów utworzenia nowego rządu, gdyż to stanowi zadanie przyszłego premiera. Uważam, iż postąpiłbym niewłaściwie, zastępując przyszłego premiera w jego pierwszej funkcji porozumienia się z Sejmem, zwłaszcza, iż to on właśnie, a nie ja, ponosić będzie odpowiedzialność za utworzony przez siebie rząd. Ze swej strony od przyszłego premiera żądać będę jedynie lojalności, która mnie, jako Naczelnikowi Państwa, umożliwi pracę reprezentowania państwa na zewnątrz i na wewnątrz. Brak takiej wzajemnej bezwarunkowej lojalności musi doprowadzić w konsekwencji do wytwarzania się sytuacji istnienia dwóch, a może nawet i więcej rządów w Polsce.

Warszawa, Belweder, 25-go czerwca 1922 r.

Naczelnik Państwa
Józef Piłsudski.

VIII. LIST DO MARSZAŁKA SEJMU Z DNIA 7 LIPCA 1922 R.

Na skutek listu Piłsudskiego do Marszałka Sejmu z dnia 25 czerwca 1922 r. zebrała się następnego dnia «Komisja Główna», która przyjęła kandydaturę Artura Śliwińskiego na premiera.

Dnia 28 czerwca 1922 r. został mianowany gabinet Śliwińskiego. Stronnictwa prawicowe postanowiły od razu obalić ten rząd. Dnia 7 lipca 1922 r. Sejm uchwalił 201 głosami przeciw 195 votum nieufności dla rządu Śliwińskiego. Rząd ten podał się natychmiast do dymisji i dymisja ta została przyjęta.

Tego samego dnia wysłał Piłsudski do Marszałka Sejmu niżej przytoczony list, który został odczytany przez Trąpczyńskiego na posiedzeniu «Komisji Głównej» dnia 11 lipca 1922 r. Podajemy go według «Kuriera Porannego» z dnia 12 lipca 1922 r.